

SZENOGRÁDI FERENC

A szécsényi amatőr színjátszás gyökerei

Szécsényben mindig is színházat szerető, kedvelő emberek éltek. Volt időszak, amikor a helyi amatőr színjátszás tüze fényesen ragyogott, s előfordult, hogy halványabban világított. Olyan korszak is adódott, amikor a történelmi körülmények úgy adódtak, hogy a tűz rövid időre kialudt. A helyi amatőr színjátszás nagyon sok néző szívét melengette meg, jelentett számukra szórakozást, kikapcsolódást. Azok, akik aktívan részt vettek a színjátszásban, egy életre szóló élménnyel lettek gazdagabbak. A szereplők között barátság alakult ki, nem egyszer szerelmek szövődtek, amelyeknek több esetben házasságkötés lett a folytatása.

A két világháború közötti évek

Szécsényben a háború előtti években is igen élénk és sokszínű volt – ahogy akkor nevezték – a műkedvelő előadás. Azokban az években többféle csoport: Katolikus Legényegylet, Mária Lányok Társulata, Levente Egyesület, Szécsényi Földműves Ifjúsági Egyesület, Szeretet Egyesület, Szécsényi Iparos és Kereskedő Ifjúsági Önképző és Önművelődési Kör aktívan élte a maga közösségi életét. Ezek a közösségek, főleg a téli hónapokban évente egy-két színelőadást tartottak. Nem múlt el karácsony, farsang, húsvét, hogy valamelyik egyesület ne tartson színházi bemutatót. Az előadott művek között volt színmű, népszínmű, vígjáték, daljáték, operett. Az előadásokat a legtöbb esetben – főleg a vallási témájúakat – a ferences rendi atyák (közülük meg kell említeni Jenő atya nevét, aki a legtöbb előadás bemutatójánál közreműködött) és a vincés nővérek tanították be. Egy Láng nevű kereskedő nevéhez is több témájú előadás rendezése kapcsolódik. Sajnos, ő a II. világháború áldozata lett. Horváth Mihály nevét is meg kell említeni az előadások színre állításának közreműködői között.

Kik voltak a szereplők? Nagyon sokan: Zérczy Erzsébet, Molnár László, Vilimi József, Kolosi Mária, Gordos Margit, Sándor Erzsébet, Bagó József, Lukács Teréz, Lukács Béla, Lukács Piroska, Szeles János, Tóth Ilona, Liptai Béla, Molnár Árpádné, Zsíros Lajos, Kovács Mária, Lukács Mária, Mészáros János, Józsa Margit, Józsa Ferenc, Oláh Julianna, Hor-

váth Mihály, Mészáros Ilona, Zsíros Pál, Lukács Bandi, Rigó István, Venczei Borbála, Pohánka Teréz és még jó néhányan.

A Mária Társulat és a Katolikus Legényegylet 1929. december 31-én a *Csókos buszárok* című színművet adták elő. A Mária Társulat 1930. január 1-jén jótékonysági előadást tartott.

A *Jézus Krisztus keresztre feszítése* című darabot, amelyben Jézust Molnár László villanyszerelő, a latort Vilimi Ferenc villanyszerelő alakították, 1930-ban láthatta a helyi közönség. A Karitasz Társulat 1932. május 5-én állította színre a *Fruska* című darabot. A Földműves Legényegylet szervezésében 1932 karácsonyán került színre a *Tépett rózsza* című színmű.

Az elkövetkező években műkedvelő társulatok előadásában láthatta a helyi közönség többek között a *Vén bakancsos és a fia, a buszárok, A barang, Apróhirdetés, Édes ellenség, Viktória, Árpádházi Szent Erzsébet* és még jó néhány előadást.

Hol tartották az előadásokat? A Római Katolikus Fiúiskolában és Leányiskolában, mindkét helyen két tantermet össze lehetett nyitni az előadás idejére. Az 1930-as években a Cserkészotthon a város és társadalmát építette fel. Abban az időben készült el a népház is, amelyet a helyi gazdátársadalomnak szántak. Mindkettőben volt beépített színpad, ahol előadásokat lehetett tartani. Nem volt színpad az emeletes, Új Világ vendéglőben (ma a rendőrség része), az emeleten viszonylag nagy kazettás terem állt a vendégek rendelkezésére, ahol szintén sor került néhány előadás bemutatására.

A háború utáni évek

Szécsény három hétig tartó ostroma 1944. december 28-án fejeződött be. A front elvonulását követően az embereket nem az öntevékeny színjátszás foglalkoztatta, ami érthető. Az idő múlásával azonban szép lassan a színjátszás újraélesztésének a gondolata is megfogalmazódott, főleg azokban, akik a háború előtt abban aktívan részt vettek. A ferences atyák, a nővérek ismét felkarolták Szécsényben az amatőr színjátszást. Természetesen mellettük voltak olyan világi személyek is, akik részt vettek az öntevékeny színjátszó csoportok rendezői munkájában. Sajnos nem sokáig adatott meg, hogy a ferences atyák és nővérek bekapcsolódhattak ebbe a munkába. Egyfelől 1947-ben az egyesületek nagy részét feloszlatták, másrészt az atyák és a nővérek mozgásterét erősen korlátozták. Az Irgalmas Nővérek 1947-ben műsorra tűzték a *Fatimai pásztorlány* darab bemutatását. A Cserkészotthonban ott ült a 200 fős közönség. A szerep-

lők: Vincze Margit, Nyikon Mária és a többiek már jelmezben voltak, amikor 15 perccel az előadás kezdete előtt megjelent a rendőrség, és megparancsolták, hogy az előadást nem lehet bemutatni, az vallásos propaganda.

Egy rövid ideig visszaesés volt tapasztalható a helyi öntevékeny színjátszás életében. Az 1948-tól az 1950-es évek végéig tartó időszakot Rádi Sándor, Klement Kornél, Tóth Endre, Bolgár János nevével lehet fémjelezni. Rádi Sándornak érzeke volt a színjátszáshoz, az előadások jelentős részét ő rendezte. Tóth Endre, aki később a művelődési ház igazgatója lett, az igazgatói feladatok ellátása mellett aktívan részt vett az amatőr színjátszásban. Bolgár János Debrecenben tanult, és 1953-ban hazakerült Szécsénybe, s ő lett a kultúrház népművelői előadója. Aktívan bekapcsolódott a helyi néptáncsoport életébe és az amatőr színházmozgalomba. Ő készítette a díszleteket. Klement Kornél vénájában ott keringett a színházi élet. Jó szervezőkészségét, dramaturgiai adottságát a rendezésben is tudta kamatoztatni.

Tudni kell még erről a korról, hogy hazánkban az 1940-es évek vége felé, az 50-es évek elején kezdett kibontakozni a művelődésiotthon-mozgalom. Szécsényben a 40-es évek második felében az ipartestület épületét kibővítették, keleti irányba megnagyobbították, ahol kialakításra került a színpad és a két öltöző. Később az épületet ismét tovább bővítették és korszerűsítették. Egészen 1987-ig ez volt Szécsényben a kultúra „temploma”.

Megjegyzem, amikor 1950-ben megalakultak a tanácsok, a darabok bemutatására engedélyt kellett kérni a Megyei Tanács Művelődési Osztályától. Az 1940-es évek végétől, egészen 1956-ig nagyon sok – főleg zenés darabot – tűztek műsorra a szécsényi amatőr színjátszósok. A sorban elsőként kell megemlíteni – minden valószínűség szerint ez volt az újrakezdés első előadása – a *Mesél a bécsi erdő* című operettet, amelyet Rádi Sándor rendezett. Kolosi Manyi és Horváth Béla voltak a darab főszereplői, később összeházasodtak. Az előadásokra az énekeket Szvoboda Sándor evangélikus kántor tanította be. A szereplők a lakására jártak próbálni. Ő csak az összp próbán vett részt a kultúrházban és az előadáson kísérte az énekeseket. A későbbi időben a zenei kísérők között volt Rácz István, Csongrádi Ferenc és zenekara.

Valószínű, hogy még a 40-es évek vége felé mutatták be Strauss *Cigánybáró* című operettjét és a *Ludas Matyit*. A közönség körében nagy sikere volt Kacsóh Pongrác *János vitéz* című előadásának, amelyben János vitézt Bagó József, Iluskát Bagó Istvánné személyesítették meg. Műsorra tűzték Szirmai Albert *Mágnás Miska* című operettjét Rádi Sándor rendezésében.

A szereplők között volt Babcsány Mihály, Gyetvai Mandi, Lukács Rózsa. Az előadással a térség több községében is szerepeltek.

Tózsér István (a téglagyár vezetője) rendezte Kisfaludy Károly *Csalódások* című művét. A főszereplők: Bozány Lajos, Ágner Éva, Zérczy Jutka, Vavrovics Éva, Lukács Rózsa, Olaj Dezső.

Romhányi József abban az időben a mezőgazdasági technikumban tanított. A tanár úr bekapcsolódott Szécsény amatőr színjátszásába. Jó érzékkel több előadást is rendezett. Az ő nevéhez kapcsolódik az 1952-ben színre állított *Szabad szél* című mű. Szirmai Albert *Mézes keács* című operettjében Velencei Borbála, Oláh József, Lantos László, Vavrovics Éva, Jancsó Mihály, Babcsány Mihály, Ágner Éva nyújtott felejthetetlen élményt a közönségnek. Jakobi Viktor *Leányvásár* című operettjében Vavrovics Éva és Oláh Béla volt a két főszereplő. Huszka Jenő *Lili bárónő* című operettjét 1953-ban láthatta a szécsényi színjátszósok előadásában a helyi közönség. *A Nem élbetek muzsikaszó nélkül* című mű előadásában közreműködött Csonka János népi zenekara. Az előadás szereplői: Tóth Endre, Mészáros János, Terék Sándor, Rácz István, Velencei Borbála, Zérczy Jutka, Grózman Magdolna, Bőviz Ferencné, Szenográdi Teréz, Vanya Tibor.

Meg kell említeni Brunda Mihály nevét, aki a színházak államosítását követően Szécsényből felkerült Budapestre, az Operettszínház társulatának a tagja lett. A *Bécsi diákok* című operettben egy epizódszerepben mutatkozott be. Később már főbb szerepeket is kapott.

Ebben az időszakban az utolsó előadás 1956 húsvétján Lehár Ferenc *Luxemburg grófja* című operettjének a bemutatása volt. Bazilovics herceg szerepében Tóth Endre nyújtott felejthetetlen alakítást. Angéle-t, az ünnepelelt operett-énekesnőt Faggyas Erzsébet tanárnő személyesítette meg. Partnere, René, Luxemburg grófja Szabó István volt. A gróf barátját Klement Kornél alakította. Az előadásnak jó visszhangja volt Szécsényben. Azok körében, akik látták, hosszú napokon át beszédtema volt. Dicsérték a szereplők nagyszerű játékát, szép énekhangját. A szereplők örültek a sikernek, a gratulációknak: az őszi hónapok bemutatójáról beszélgettek, amelyre az ismert történelmi okok miatt már nem kerülhetett sor. A szereplők közül Klement Kornél, aki részt vett az 1956-os forradalom eseményeiben, emigrált.

Átmeneti időre kialakult Szécsényben az amatőr színjátszás fénye, s a 60-as évek elején lobbant fel újra, de ez új fejezet a város amatőr színjátszásának életében.